

SZENT HAROM-
SAG VASARNAPRA
VALO

EVANGELIUM.

Irta meg szent Iános Evangelista harmadik részében ecképpen.

GY szerette Isten ez Világot, hogy az ő edgyetlen egy sülöt fiat adna, hogy minden valaki hűben ő benne, el ne veszen, hanem örök élete legyen. Mert, nem boczatta Isten ez világra az ő fiat, hogy meg itellye ez világhot, hanem hogy ez világ vdvözöllyön ő általa.

H;

tala.

cala. A ki ő benne hűben, megh
nem iteltetik, à ki pedig nem hi-
ben, immáran meg iteltetet, mert
nem hűben az Istennek egyetlen
egy sülöt fianak nevében. Ez pe-
dig az itelet, hogy az világosság
ez világra jöt, és az emberek, in-
káb szerettek az setetseget az vi-
lágosságnál, mert, az ő czeleke-
detek gonosb vala. Mert minden
az ki gonosbat czelekezik, gyü-
löli az világhosságot, nemis jön
az világosságra, hogy megh ne
feddetnenek az ő czelekedeti.
A ki pedig igazságot czelekezik,
az világosságra jön, hogy nyilván
légyenek az ő czelekedeti, hogy
az Istenben lettenek.

Következik az olvasot Evan-
geliumnak kezdetin levő igek-
nek magyarázattya, tudni isik
arról:

arról: Vgy szerette Isten ez vilá-
got, hogy az ő egyetlen egy sül-
öt fiat adna, hogy minden vala-
ki ő benne hűben, el ne vesben,
hanem örök élete légyen.

AZ HALGATOKERT

való keres Istenhez.

EZ világnak igen szeretőie az
kegyelmes Atya Vr Isten, ki
az mi vesedelmünket meg kese-
rülven, meltoztatot minket meg
váltani és vdvézeteni, az ő egy-
gyetlen egy sülöt szerelmes fiat é-
rettünk boczatvan, hogy az ő
benne való hitünk által, örök é-
letünk legyen: kegyelmességé-
ből meltoztassék az mi elmen-
ket, vdvösséges tanolására az mi
valtságunknak föl geryesteni,
hogy így Christus Vrunkban, az

H 4

mi

mi meg váltonkban, igaz hitün-
köt helyheztetven, az ő jó vólta-
ért haládok lehesünk, és általa
az örök életnek böldeghágára
juthassunk AMEN.

ELŐ IARO, AVAGY
kezdő beszéd.

 MI kegyes Vrunk és
Idvözetönk az Vr Iesus
Christus, bent Mathe-
nak tizenharmadik részében, ha-
sonlatosságot mond, egy nemi-
nemű drága Göngyiről, melyre,
midön Aáros találkozot vólna,
minden Ioságát eladá, hogy azt
az Göngyöt meg vehesse, és ma-
gaevatehesse.

Bizonyára ez à szép és draga-
látos Göngy, ez mai bent Evan-
geli-

geliumban Nicodemusnak meg-
mondatot, Vgy berette Isten ez Ioan. 3.
világot, hogy az ő edgy fülöt fi-
at adna erette. &c.

Mert, miképpen az Gyöngy,
hasnos az bívnek retteges ellen,
és eröt ad néki: azonképpen az
Isten fianak ez mondásais ha i-
gazan bívünkben helyheztetjük,
oly hathato vigasztalást, és erős-
sítést sólgaltat, hogy nem fogh
rettegni, az Istennek haragyától,
és az ő igaz iteletitől, söt inkább,
bizonyos vigasztalást és vdvössé-
get vében belöle.

Ebben Verba pauca, sed ma-
gna, non aestimanda numero,
sed pondere: vadnak à mint Sz.
Agoston Doctor mondotta.
Mert, bizonyára nagy böczöles-
te és elmelkedesre igen méltó
H 5 igék,

igék, az bódog emlekezető Luther Márton Doctornak iteleti berint. Az tellyes bent Háromságnak Cancellariussa rövideden de édesdeden ből itt, mint Homerusis Agamennon Királynak mondotta vala.

Christus Vrunknak ez mondása, bizonyára az bent Irásnak, magua és féki, az igék csak igen bamoslak, de az egész Evangelio mi tudomáñak sommaia, mondom bizonyára, hogy legh hasnosb orvosság ez életbeli minden keserűségnek és keserteteknek ellene, kiválképpen pedigh, à halálnak és az örök kárhozatnak, rettegefe ellen. Szent Agoston Doctornak Anyja, Monica Aßbony, halvan egykor ez örvendetes fonak bép megh magya-

gyarazafat: Vgy berette Isten ez világot, hogy az ő egy bülöt fiat adna &c. Lélekben mint ha el ragattatot vólna, s-monda: Evolemus, röpüllyünk el innét. Ecképpen, töb sok és nagy bent emberekis, ez vigasztalo bockal, az ő halálos Agyokban, békeségessen el aluttanak. Fridericus Ianos nevő Herczeg, és az Istenben nyugovo Luther Márton Doctoris, halálokna elötte, legh puhab Vankos helet, magoknak az fejek ála tetettek, és ugy bép czendeben és bódogul az Vrban el nyugottanak. Fridericus ez nevel az Dennemarcknak második Királlya, keßölven az ő életinek végehez, megparanczolta vala, hogy ez az vigasztalo mondás, elötte, borganal-
tossan

rossan él olvastatnak, és bűnet-
len mondattatnak. Nicolaus Sel-
neccerusic, emlekezetet tében,
nemünemű, egy Wirtembergai
tanolo Déak felől, mely midőn
az ő nehéz aiultságából, avagy,
melygondolkodásából, harmad
nap múlvan, föl ideült vólna, az
is, magát, ez jelen való Evange-
liummal batorita, mondvan:
Hala legyen az VR Istennek, ki
nekünk győzdelmet adot, à ki
hűben, örök élete vagyón. En hi-
bek: Annakokáért nekemis örök
életem lében. Sőt, az Istenfelő
emberek közöl keves, à ki halá-
lahoz közelgetven, ez örvende-
tes böckel. Vgy ferette Isten ez
világhot &c. magát hogy ne vi-
gabralna, és ne vidematana.

Végeztem annakokáért énis,
mo-

mostán, közönséges tanétáso-
mot ennek magyarázattyáról, és
beveb értelméről: s ezt pedigh
két részekre osztom. Es bólok.

I.

Elsőben, az mi valóságunknak, és vőd-
vősségünknek titkairól.

II.

Másodszor, miképpen juthatunk bölé-
dogul az vődvősséghez.

ELSŐ RESZ.

BE foglaltatik az el-
ső rész, ez emleke-
zetre melto igek-
ben: Vgy ferette
Isten ez világhot,
hogy az ő edgy bűlöt fiat adna,
hogy minden valaki ő benne hi-
ben, el ne vesen, hanem örök éle-
te legyen.

Ebben

66

Ebben mondom, megjelen-
ti az Istennek fia, mind kezdetit,
középit, és végit, az emberek id-
vösséginek, és váltságának.

Kezdeti és eredeti ennek, I-
stennek, az mi Menniei ſent At-
tyanknak, valóságos igaz kegyel-
me és kegyelmessége. Mert, it in
præteriti temporis significatio-
ne, az az, mint egy neminemő
már régen el múlt dólgookról ſól
hól azt mondgya: Vgy ſerette
Isten ez világot &c. Mely mon-
dáſſal, meg mutattya, miképpen
az irgalmas Menniey Attya VR
Isten, nézte az egész emberi nem-
zetſégnek megh vetemedet, és
minden nyomorúság la vette-
tet, allapattyokot, és keſergeni
meltoztatot, hogy ily nyomo-
rultól el kellyetek veſnyek. An-
nak

nakokáért, ez nagy buzgo, és
langozo ſerelméből, meg ez vi-
lág teremteſének, és örök idők-
nek elötte, az ő rendeſe és jó a-
karattya ſerént, meltoztatot az
mi váltságunkról, és vdvöſſe-
günkről, gondot viſelni, mint az
Ephesumbeliekhez irth levelek-
nek első s- második réſei, és Thi-
moteushoz irt lévelenek első ré-
ſe bizonyityak.

De, talalkozhatnek oly, ki ez
helyen, azt gondolhatna; mi-
képen ſerethette Isten, az Isten-
telen világot, és à mint ſent Ia-
nos első lévelenek ötödik réſé-
ben mondgya, minden gono-
ſockal edgyut? Avagy nem ő,
az erős böſſut allo Isten? mint ^{1. Ioh. 6}Exod. 101
Moyses második könyve jelenti,
hufadik réſében: mondom ő az
aki

à ki nem gyönyörködik az hamisságban, hanem inkább, gyűlöli mind azokat, valakik álnokságot czelekéennek, az Király Prophetanak ötödik Soltarában, Oh keresztényei, sőt igenis és nagy gyűlöleghben vadnak Istennél, egyenlőképen à mint az gonozsak, úgy, az ő gonosságokis, bizonyítván az bölcseségről írth könyvnek tizennegyedik rése. Nem berethette volna azért az Menniey Attya Vr Isten, s nem is köserülhette volna az Istentelen világot, ha az ő berelmes fiának esedezése hozza nem járólt volna, à ki magát mindgyarást akkor ajánla, hogy ő jövendőben eléget tenne ez egész világhnak bűneiért az Istennek igazságának. Erre nézve mondgya bent Pál

Pál Apostol Ephesumban irt levelenek első részében: Hogy ^{Eph. 1:} minket magánál kedvessetet Isten az ő berelmessenek érdemében és elégtételében, mely fizetes, világh kezdetitől fogva, mindgyarást, jelen, az VR Isten előtt volt. Mint az látásról irt könyvnek tizenharmad részében ^{Apoc. 13} megh vagy on: Hogy az Barany világ teremtetéstől fogva st megh ölettet. ő erette berette tehat az öröcké való Attya az bűnös embereket, és mindgyarást, örök üdöktől fogva st, az örök vdvösségre elis rendelte és gondolta.

DE MIT MONDGYVNK

mi ehez.

OH emberek emberek, tanuljuk meg, haláado elmével valamenny ki bebelhetetlen, és
I elég-

elégfegesképen mágaftalhatatlan, gazdag, érdemünk nélkül való kegyelmet, az jó akaro Attya Istennek, ki minden mi érdemünk, gondolkodásunk, forgalmatoskodásunk, igyekeztünk, és keresünk nélkül, gondot viselt az mi vdvösségünkről, még pedig örök időnek előtte, mikor ingyen nemis vólnánk, nem hogy valami jót czelekedtünk vólna.

Hól vagyon it az embereknek valami erdemek? hól meltofságok? avagy hól dűczekedések? Az Isten, bizony csak az Isten, vetette fundamentomat az mi idvösségünknek: az Isten bűzette kezdetitis az mi válttságunknak. Kimit adot, ugymond néki, hogy néki visbont tartoznék meg

meg fizetni? azt mondgya b̄ent Pál Romaban irt tizenegyedik részében. Nem mielőbör az Istent, hanem ő b̄eretet előb minket, à mint b̄ent Ianos első levelenek negyedik részében bizonyítja. Rom. ii.
1. Ioh. 4.

Avagy, netalantán látot mi bennünk, mindgyárt kezdetben valami ollyat, mellyek, az következendő meltofságot velünk cselekedtethettek, hogy az mi vdvözetesünket föl venne, és bennünket megh b̄abadetana? Soholt semmit sem látot ollyat, mert, miczoda ez világh, az VR Istenhez képest?

Az Isten semmi nélkül nem b̄ükölködő, legh tőkellertesb jószág, magaban megh maradvan, senkinek nemis ados semmivel,

I 2

s-ö

s- ő maga magában elégheséges
bóldogság: à ki nagyjól, az em-
berek nélkül, elis lehetet volna,
hólot, sok Ezerni Ezer Angyali
vadnak, kik őtet büntelen di-
czerik, és magokat akarattya-
Pfal. 103 hoz alkotmattiak, mint Szent
David az ház harmadik Soltar-
ban jelenti. Az ember pedig
nyomorult, és az bűnnel megh-
veštegetedet teremtet allatocz-
ka, hamu és à földnek pora, ki
nyilt keves ideig tartó virágh, és
igen hamar el mulando pára. Ki-
nek minden gondolatya, mind
Iffiuságotól fogvaft gonó: Mo-
Gen. 6. ses első könyvének hatodik rébé-
ben. Es az ő bölcsesége ellenfé-
ge az Istennek, mint Szent Pál
Rom: 8. mondgya, az Romabeliekhez
nyolczadik rébében. Szent Da-
vid

vid az ő tizennegyedik Soltara- Pfal. 14.
ban azt mondgya: Meg tekente
az Vraz embereknek fiait, hogy
meg latna, volnaé valamely ér-
telmes, és az Istennek keresőie:
de, imè, mind el haylottanak, és
hasontalana lettenek, ninczen à
kijot czelekednek, ninczen csak
egyis. Es így, az egész világon le-
vő minden emberek, az ereden-
dő bűnnel meg förtöztetefetől,
gonószak, Istentelenek, az Isten-
nel ellenkezők, és haragnak fiai:
Szent Pál az Ephesumbeliekhez Ephés. 2.
à mind másod rébében bizonit-
tya.

Hogy azért, az igaz és min-
denható Isten, ilyen ő ellenfégit
meg nem utalta, és ellenkezőit,
az ő igazsága ferént el nem vetet-
te, s- az ördögökkel együve à po-
kól-

kólnak könnyara mind öröcké
nem hányáta, hanem minden
erdemek, és meltofághok nélkül
berette: nem de nem buzgo
gondolhatatlan, mondhatatlan
és meg foghatatlan, nagy irgal-
masságaé az Istennek? Vallyons
nem esike, és nem bégyenüle
meg, it az embereknek minden
kerküvesek és erdemek? Oh ke-
gyelmes Atya Vr Isten, miczoda
az ember hogy meg emlekezöl
rola? Es az embernek fia, hogy
meg latogatód ötet? az mond-
gya s^{ent} David nyolczadik Sól-
taraban. Oseas Prohetais tizen-
harmad részében ecképpen s^{ól}:
Te benned vagy on az mi v^ödf-
ségünk, magunkban pedigh ve-
s^{ed}elmünk. Az te kegyelmed-
ből vagyunk, valamik vagyunk,
az

Psal^m 3.
Ose¹³.

az mondgya Sz. Pál elős^{ör} Cho-
rintusban irt levelenek tizenö-
tödik részében. Ismég azt irtia Ti-
tushoz harmadik részében: Mert
nem az mi czelekedetünk s^{er}-
rént, mellyeket czelekedtünk,
hanem, az ő irgalmassága s^{er}rént
meltoztatot minket v^ödvözet-
ni. Légyen azért néked dicsőség
mind öröcké: Romabeliekhez
tizenegyedik részben.

Mennyünk immár tovab, s ^{II.}
tanullyuk megh masod^sör, mi-
nemö e^sköz, és minemö közben
járo által, meltoztatot az Atya
Isten minket meg váltani, és v^ö-
vösségünköt meg s^{ör}zeni.

Nem vólte erre, elégséges, az
s^{ent} Angyalok közöl valamely?
semmiképpen nem. Mert, em-
ber vetkezet vól, s-embernek
14 köl-

köllyöt visont, elégetis tenni az
bűnért. Az Angyalok azért, ezt,
semmiképpen, az ő bűntételekkel
és igazságokkal nem czele-
kedhettek senkivelis, mert, azok
ha az Istennek veghetetlen igaz-
ságával öbve vettetnének, hozza-
hasonylithatandok nem lehet-
nének, kiknek az Istennek elöt-
te, mindenkor be fődözve kel-
bárnyockal arczolatyokot tartani
mint Esaias Propheta hatodik
részében mondgya.

Es. 6.

Avagy midőn az Vr Isten, u-
jonnán erre egy tiszta és igaz em-
ber teremtet volna, nem leth
vólnaé elégséges? Azis, az Isten-
nek haragyat, az emberi Nem-
zetsegről el nem tavoztathatta,
s-annál inkább el nem vehette
vólna, mert, az igaznak igazsága
ő ma-

ő magánál marad: mint Ezechi-
el Propheta is iria, részének tizen-
nyolczadikban. Ennekokáért, ^{Ezech. 18?}
senkinekis, az örök életet megh-
nem erdemelhette volna, sőt az
Istennek minden paranczolatit
beteljesithetvennis, à Christus-
nak hagyasa szerint, azt kellene
mondani: hasontalan bőlga va-
gyok, mert à mivel tartótam,
azt czelekedtem, bűnt Lukats-
nak tizenheted részében. ^{Luc. 17?}

Annál, sokkal kevesbe, az e-
gyeb bűnös emberek, magok
közöt senkit nem találhattanak
ollyat, ki erettek eléget tehetet
vólna. Mert, ha mind öröcké az
pokólnak tűzében kinlodnékis,
azzal, csak az maga bűnnyek
büntetelét bűnvedne, s- nemis
használhatna véle magánakis, né
I s hogy

57 2x/20

hogy az egyebek bünjért tehet-
ne eléget, à mint az kárhozotta-
kon, ez, nyilván ki jelentedik.
Mind ezeknek fölötte, az Isten
igasságának is eléget kellett tenni,
non solum passiva, verum & activa obe-
dientia, nem csak szenvedésével,
de czeiekedetivelis, az az, az I-
sten törvényének tökéletes egé-
ben való be tellyesítésével. Mint
hogy Christus Vrunknak mon-
dása szerént, mint megh vagy on
Matt. 5. bent Mathenak ötödik részében:
Nem kellik az törvényben,
csak egy punctnak is el múlni,
hogy mind meg ne tartatnak. Id-
vözetök köreftelő Szent Iano-
nak is ecképpen szóla, Szent Ma-
thenak harmadik részében: Igy
Matt. 3. illik nekünk be tellyesíteni
minden igasságot.

Es

Es így, az emberek közben jároianak, és
Idvözetöienek olynak kellett lenni.

I. Először, à ki bünös nem vólt,
hanem, tökéletes bent és igaz.

II. Másodszor, az mely nem vólt
köteles magát az törvény alá ad-
ni, és magaért be tellyesíteni.

III. Harmadszor, az mely részes löt
legyen Isteni, és emberi, terme-
beteckel.

Istennel azért, hogy az ő er-
deme veghetetlen vólna, mint
hogy az Istennek veghetetlen i-
gasságának különbben eléget né
tehetet. Emberivel pedig, hogy
az, az elégtétel, nekünk embe-
reknek bölgálna és használna.

Illyeten közben járo sohólt
nem találtathaték, à mint Meny-
ben, ugy ez földön is, az Isten-
nek eggyetlen egy fiának kivöle,
kinck

kinék, azért kelletek az mi emberfegűnket magara venni, hog az ő engedelmeffége minékűnk, mondom minékűnk, lenne használatos.

Ez azért, à mit mond Christus Vrunck itt: Vgy berette Isten ez világot, hogy az ő edgy fűlöt fiat adna. Egy kevesse utanna azt is mondgya: Nem boczatta Isten az ő fiat ez világra, hogy meg itellye ez világot, hanem, hogy ez világ vdvözülne ő általa.

Vallyons mivel alkotmaſtatta, avagy miképpen ſorzótte az világnak ilyen üdvöziteſet?

NEM lehetet volna ez elég néki, hogy az fűl vet ember fegben magat meghalázta, és crettűnk az Atya Vr Istennek eſedezet? Semmiképpen nem: hanem,

nem, az törvény alá kelletet magat adni, és azt be tellyesíteni, hogy minket, kik az törvény alatt valánk, meg váltana, mint ſent Pál iria az Galatabeliekhez negyedik réſében, akkor ſörzöt nékűnk tellyes és tökelletes igaffágot Tovabba, à mi bűneinknek bünteteſetis kelletet viſelni, és az rettenetes véres, és utálatos, köröztnek halálat ſenvedni. Mert, à miképpen Moyſeſis fűl emelte vala à kigyot az Puſtában, ezenképpen kelletet az ember fianak is fűl emeltetni az köröſtfára, mint ſent Ianos harmadik réſében bizonitya, és ot, fok ken, és ſenvedes után, mint amaz Scarlet bugaraczka, az ő tulaydon vérevel meg feſtetet, s-meg holt. Es így, ott, az magas kereſtſan, átok-

Galat. 4

Iohan. 3

átocskalön miertünk átkozota-
kért, hogy minket, az törvennek
átkából, meg szabaditana, mint
Gal. 3. Szent Pál az Galatabeliekhez har-
madik résziben mondgya. Vért-
is ki ontá, hogy véle minden bü-
neinkből meg tisztitana, Szent I-
Ioh. 1. nos à mint bizonittya első léve-
lenek első részében. Mert bizon-
jára, az vérnek ki ontása nélkül,
nem adatik az bűnnek boczána-
tya, à Sidokhoz irt levélnek kil-
Heb. 9. lentzedik része à mint tanét. Meg
hólt az ő vérében, hogy az halált
meg győzze, az életet pedig, és
à halhatatlanságot világosságra
ki hozna, mint Szent Pál mond-
2. tim: 1. gya Thimotheushoz másodszor
irt levélnek első részében.

Tantæ molis erat nostram reparare salu-
tem
Ily fáradságos és nehéz vala az mi üde-
vösségünknek helyere állatása.

Annak

Annakokáért, Christus Vrunk
vérével meg váltot kéreßtyeni lé-
lek, ha bizonyossan megh tudni
akarod, minemő büvel legyen
Mennyegben az Isten te hozzád
gondold jól meg, minemő nagy
ajandekal, és draga kinczel mel-
toztatot tegedet meg latogatni,
midön az ő szerelmes fiat eretted
boczatani nem neheztelte. A-
vagy nem elegendő jeleie ez, az
ő jó akarattyanak és szeretetének?
Szent Ianos az ő első könyvenek Ioh. 4.
negyedik részében azt mondgya:
Ebben jelentődöt meg az Isten-
nek hozzánk való szereteti, hogy
az ő szerelmes eggyetlen egy bü-
löt fiat boczatta ez világra, hogy
mi ő általa élnénk. Szent Pál-is
az Romabeliekhez ötödik részé-
ben azt iria: Ebben mutattya
meg

megh Isten hozzánk az ő szerel-
met, hogy midőn meg néki el-
lenfegei vólnánk, meg bekeltet-
tünk véle az ő fának halála által.
Mit ackárz ennél többet? Avagy
ketelkedele meg is az ő kegyel-
me felől? Meg is somorű gon-
dólkodást viselbe, az te imatfá-
gidnak megh halgatafok felől?
Avagy rettegbe meg is az Isten-
nek haragyatól és az kárhozat-
tól? Hogy ha Isten az ő tulaydon
szerelmes fának nem kedvezet:
Az Romabeliekhez irt bent Pál
lévélenek nyolczadik részében.

Rom. 8.

Megh magyarázvan immár
kezdetit, és közepit masodszor
az mi váltságunknak, lássuk meg
immár végetis, tudni illik miért,
és miokért, atta az Atya Isten az
ő egy fülöt fiat halálra, ily iszonyu
kin-

kinra, és az kereftnek utálatos
halálára.

önnön maga Christus Vrunk
meg jelenti azt, ezeckel az igek-
kel, hogy minden valaki hüben
ő benne, el ne vesben hanem ör-
ök élete legyen, s- ésmég tovab:
Nem boczatta Isten az ő fiat ez
világra, hogy meg itel ye ez vi-
lágot &c.

Mert mi különbben, szeren-
czetlen emberek, köteleffek vól-
nánk, a Christus nélkül, az örök
vesedelemre és kárhozatra, az
mi bűneinkért, s- meltokis va-
gyunk, az Istennek haragos ite-
letire, hogy nekünk fizetne az
mi hamiságunk serint. De, az
jo akaro Vr Isten, tudván, hogy
csak egy előis, meg nem igazol-
hat ő előtte, hogy ha vélünk pör-
K ben

Pfal. 134. ben álland, Szent David az száz
negyven harmadik Soltáraban à
mint enekli, az ő bent fiat bocsá-
tá ez világra, hogy ő, az Isten ite-
letinek, ártatlan benvedese, és az
kereftnek halála által, eléget té-
ven, minket, attól az itelettől,
szabadossa tenne és üdvözítene.
Mint ő maga Idvözetök Sz. Ia-
nosnak ötödik részében ugyan
Iohan. 5. esküvesévelis erősíti mondván:
Bizony, bizony mondom nek-
tek, valaki hallja az én beszede-
met, és hiszen annak az ki enge-
met bocsatot, örök élete leßen,
és iteletre nem megyen, hanem
az halalbol életre megyen.

Láttiuk és értiük már, miért
boczzattatot legyen Christus V-
runk ez világra, és mi okért volt
engedelmes az ő Szent Attiá-
nak,

nak, mind az kereftnek haláláig,
tudni illik hogy minket az örök
életre és üdvösségre vinne, mint
bent Mathe tizenhatszad részé-
nek tizenegyedik versében. Sz.
Ianos tizedik részének ugyan an-
ni versében. Es bent Pál előör
Thimotheusnak irt levele ötö-
dik részének tizenötödik verse-
ben bizonyiak. It azért, nem il-
lik senkinek is kételkedni, senkit,
mert it az Isten el nem felejtet,
és egy átallyaban, az örök kárho-
zatra senkit nemis választot:
Mind az egész világhot berette;
mind ez egész világnak, attais az
ő bent fiat Idvözetöül, hogy min-
den, akar minemő Nemzetből,
rendből állapotból, akar férfiu,
Asszony, Vén, Ifiu, az Egh által
lehet, de valaki hiszen ő benne,
K 2 el

Matt. 18.
vers. 11.

Ioh. 10.
vers. 10

1 Tim. 5.
vers. 15

el ne vessen bűneiben, akarmi-
nemő nagy és undok vólnais,
hanem örök élete legyen. Ennek
okáért, Christus Vrunkis Szent
Mathenak tizenegyedik rébiben
közönfegessen hiv mindeneket
magához, és senkit valaki hozzá
megyen, el nem veth magától,
mint bent Ianosnak hatodik ré-
bibe bizonyitya.

Oh kereftyen lélek, ne bán-
kodgyal azért, se somorkod-
gyal, hanem, örvendgy és vi-
gadgy az te Idvözítő Istenedben.
ő egyedöl, az te meg váltod, en-
geftelőd, és Idvözitőd, ő kivöle,
ninczenis egyebben senkiben
idvösség, mint az Apostalok cse-
lekedetekről irot könyvnek ne-
gyedik rébe bizonyitya. Mert, no-
ha sokan egyeb fele segetökhöz,
és

és közben járokhoz foliamnak,
ugy mint az meg holt emberek-
hez; de csak haßontalanül mert
à mint ez földön letünkben nem
lehetseges, hogy kézünkkel Men-
nyegbén erhesünk, igy lehetet-
len, hogy Christus kivöl másban
talaltathassék az vdvösség, és
Menyorbágban juthatás.

Az mindenható Vr Isten, nem
boczata bizonyára sem szüz Ma-
riat, sem bent Pétert, Pált, avagy
Galt, Ferentzet, sem Vintzet, a-
vagy valamely más bentet az mi
vdvözitesünkre; hanem, tulay-
don Christus Vrunkról monda-
tik itt, hogy ő boczatatot vdvö-
zetesünkre. Ezen nyugodgyunk
meg azért mijs.

K 3

MA-

Iac. 2. &
28.

lekedetek által, mint ſent Iakab
második részének tizennyólcza-
dik versében mondgya; hólot,
külömben megh hólt, hamis, és
ördögy hüt volna: Mind az által
csak egyedöl az hüt, minden mi
czelekedetünk nélkül, Christus
Vrunckal eggyesít és az örök id-
vösségbennis rekesít.

Eggyesít mondom minket
Christus Vrunckal, mert megh
Ephes. 3: vagy on irva az Ephesumbeliek-
hez harmadik részében: hogy az
hüt által lakozik az mi bűveink-
ben. Az hüt bizonyára ſinten,
mint az Alamisnát kérő kéz, el-
érven, és elis véven az Idvözető
Christust.

Igazulashoz pedig és vdvössé-
séghez iszen bennünket, à cse-
lekedeteknek segítségnek nélkül,
ugy

ugy az meg teres elöt, mint után-
na: Mert, Christus Vrunckal nyil-
van mondgya: hogy minden,
valaki hüben ő benne, el ne ves-
sen. &c. Ismég valaki ő benne
hüben, meg nem itéltetik. Más-
utis így szól: A ki hüben én ben-
nem örök élete vagyon. Az hólt
nem kívánnya, hogy az mi tulai-
don czelekedetinczel az ő érde-
met, az örök életnek el vételére,
meltonak és elégendőnek segí-
tenek, avagy hogy már, à kéfé,
és meg börtöketet, s- Christus V-
runckal ſenvedesevel erdemel-
tetet vdvösséget, hüt által, vehe-
tesre gyámolitanánk.

Noha pedig, az Istennek fia,
ſent Ianosnak ötödik részében ez Iohan. 5.
ilyen jó czelekedetekről szól:
hogy az kik jó dolgokat czele-
K 5 ked-

kedtek, az életnek föl támadásá-
ra mennek: Mindaz által sem ő,
sem egyéb sőt Prophétak és A-
postolok, soha nem tanították
az örök élet birásának okát az jó
cselekedeteknek, hanem az böl-
lasznak ily modgyával csak azt
jelentik, kik, és minemő embe-
rek, lehetnek rébesi az örök élet-
nek, tudni illik, az kiknek hitek
jó cselekedeteckelis meg mutat-
tatot. Azért nem is találhatni az
Szent Irásban sohult, hogy az jó
cselekedetekért, avagy az jó cse-
lekedetek által, idvözülhettenek
és megh igazolhattanak volna
valakik, hanem csak egyedül az
igaz hittel, mondom hogy hit-
tel, avagy hüt által, juthatunk az
örök vdvösségnek birásához.

A Romabeliekhez irt harma-
dik

dik részében azt mondgya Szent ^{Rom.}
Pál Apostal: Az ember meg iga-
zítatot lében hüt által az tör-
vénnek cselekedeti nélkül. Ismég
az Ephesumbeliekhez második ^{Eph. 2.}
részében: Kegyelemből vdvözül-
tetek hüt által, (és az nem ti ma-
gatoktól, hanem az Istennek a-
jandeka:) nem az cselekedetek-
ből, hogy valaki ne dűczeked-
hessek. Az Galatabeliekhez is u-
gyan azon sőt Pál második ré-
sében azt mondgya: Tudgyuk ^{Gal. 2.}
hogy az ember meg nem igazól
az törvénnek cselekedetiből, ha-
nem, csak egyedül az Christus
Iesusban való hüt által. Mely
mondással, az mi igazolásun-
kot, és vdvözölesünket, annira
az hitnek tulaydonitya, hogy e-
zekben nyilván minden jó cze-
leke-

lekedeteket ki rekezt az hivek-
ből. Melyből értenünk adgya,
hogy nem tulaydonitatik az v̄d-
vösség rébből az hűtnek, s-rébből
az czelekedeteknekis, à mint az
fent Irás magyarázó Doctorok-
is itélik.

Sőt, ez egy átallyában ugyan
nemis lehetséges, mert az ki hit-
tel keresi az v̄dvösséget, az Isten-
nek ingyen való kegyelmiben
keresi. Hogy ha pedig az v̄dvössé-
ség kegyelemből adattatik (à
mint hogy az Istennek, tőlünk
meg nem erdemeltet ajandé-
ka) tehát nem czelekedetkből.
Mert, külömben az kegyelem,
nem volna már kegyelem, sem
az czelekedet nem volna czele-
kedet, mint fent Pál az Roma-
beliekhez irt tizenegyedik ré-
fő-

Rom. 11.

főben bizonyittya, az az, Valami
adatik ingyen, és kegyelemből,
az Christusnak érdemejért, nem
adatik az, az emberek erdeme-
nek meltoságaért és czelekede-
tekért; Mert más az ajandék, s-
más az érdem: Ismégh, más az
kegyelem, más az köteleesség és
adosság. Mint hogy pedig az örök
élet ajandékon, ajandek az,
Istennek kegyelméből, az Chri-
stusnak érdemejért, mint az e-
gész fent Irás előnkben adgya, à
mi adatik: Annakokáért adatta-
tik, nem az emberek czelekede-
teknek érdemejért. Erősiti ezt
Szent Pál Apostálnak az Roma-
beliekhez irt tizedik rébeis hól Rom. 10.
azt mondgya: A kik, à magok
igasságokat akariak allatni, az
Isten igasságának azok nem en-
gedel-

82

gedelmessék. Ismégh ötödik ré-
sében az Galatabeliekhez: El te-
vestettétek az Christust, valakik
az törvényben, (az az, az jo cze-
lekedetekben) keresitek igazu-
lastokat: ki estetek az kegyelem-
ből. Mely mondásokra melto-
igen figyelmeznünk, mert it, az
Galatabelieknek czelekedete-
kről szól, kik az keresztényeni hűtet
regen vettek vala már: Mind az
által, az igazulásnak modgya-
ban azoktól is el vésti az Apostol
az czelekedeteket.

Lassuk meg már okait annak, miért nem
akar az Vr Isten szugyan nemis lehet, az
mi czelekedetünkért hogy meg igazítsen
és üdvözítsen, noha jutalmat ígérte nem
csak ez életben, de az jövendőben is,
mint snt Pál az Thimotheushoz
először írt levélenek negyedik
részében bizonyítja.

1. Tim. 4.

Első

ELső oka ennek ez, hogy nem
tökéletessék; Az Istennek
törvénye pedig, eppen való meg-
tartásat kívánja az Isten paran-
czolatinak s- azt mondgya, ha
valaki egyet által hogy hagy kö-
zölök, mind az többire is büns
lében, mint snt Iakab harmadik Iac. 3.
részében írja. Snt Moyses ötödik
könyvének huszonhetedik része
meg keményben szól: Atkozot
légyen, ugy mond, minden, va-
laki megh nem maradna az tör-
vénnek minden igeiben, mint
ezt snt Pális bizonyítja az Gala- Gali. 3.
tabeliekhez harmad részében.

Immár azért, kiczoda az, mi
közölünk, à ki az törvenit bé tel-
lyeseti? Snt minden sntek kö-
zölis ki neveztetetik annak, à
ki, mind azt, valami az törvény-
ben

83

ben volna írva, megh tartotta és
tellyesítette volna? avagy nem
bükkfegése ő nékiekis mindnya-
joknak bűnök boczanattyaért
könyörgény? mint az harmincz
kettődik Soltaris ajanlya. Chri-
stus Vrunkis pedig azt paran-
csollya bent Mathénak hatodik
részében, minden nap monda-
nunk: Boczsd meg nekünk az
mi bűneinket. Bizony ninczen
az föld binien igaz, à ki jót czele-
kednék, s-nem vetkeznek, Præ-
dicator Salamon könyve à mint
jelenti hetedik részében. Minden-
nek azért Sz. Pál Apostallal mint
megvagy az Romabeliekhez
hetedik részben, méltó ezt mon-
dani: midőn jot akarnakis cze-
lekedni, az gonos tartoztat en-
gemet. Summa berént, omnes pec-

Pfal. 32.

Matth. 6.

Ecclef. 7.

Rom. 7.

peccaverunt, mindnyájan vet-
keztenek, à mint azon Romā-
beliekhez irt harmadik rész bizo-
nitya. Rom. 3.

Ahol azért az bűn vagyon, ot
megh az törvének ninczen tel-
lyesetése, mert à bűn az törvé-
nek megfegese, mint bent Iános 1. Ioh. 3.
első lévelenek harmadik részben
bizonitya; ha annakokáért, meg
az legh benteb embernekis jo
cselekedete fogyatkozot s-nem
tökellertes, hólot förtöztetet le-
gyen az bűnel, hasonlettatik az
havi nyavaljában levő Aßbonyál-
lat tisztátalan ruhájához, Esaias Esa. 64.
Prophetanak hatvan negyedik
részében, miképen vehesse tehat
az Vr Isten igazságul az ő itelő fe-
ki elöt? és az örök életet hogy
hogy adgya erette. Nyilván való
L ez,

Gal: 3.

ez, ha affeleknek igasságok nem
lében be fődözue az Christus i-
gasságával, nem erdemelhetnek
átoknál egyebet, mint s̄ent Pál
az Galatabeliekhez irt harmadik
részében mondgya: Valakik az
törvének czelekedetiből vad-
nak, atok álat vadnak.

De it hizelkedven magoknak
à Papisták azt mondgyak: noha
azt mi jo czelekedetink, az ő tel-
lyesszetlenségekért, magoktól
az örök életet meg nem nyerhe-
tik, mint az által erőt vébnek az
Christusnak igasságától és érde-
metől. Felelet: Az emberek cse-
lekedeteknek érdeméről, ez csak
orcsat fejérető undok kenő avag
mosdo, és utálatos tevelyges, az
mellyet nem nehéz kenni, de
könnyeb le törteni. Mert az s̄ent
Írás-

Írásnak, vallyons mellik része ta-
nit arra; hogy Christus Vrunk,
az törvént azért tellyesszetete
vólna be, azért s̄envedet, és hólt
vólna meg, hogy az mi elégtelen
czelekedetink az örök életet er-
demelheffek? De imè ez mosta-
ni Evangeliumban, sockal kü-
lömbet s̄ól Idvözetönk, mond-
van: Az Isten azért boczatta az
ő fiat, hogy minden valaki hisen
ő benne, el ne veßben s̄ent Pális
az Galatabeliekhez második ré-
szében azt mondgya: Mi az Chri-
stus Iesusban hitünk, hogy az
Christusban való hüt által meg
igazetassunk, és nem az törvé-
nek czelekedetiből. De immár
mennyünk tovabis.

Második oka, az Mennyeg-
nek országát miért lehetetlen az
L 2 jo

jo czelekedetek által érdemleni ez. Az Vrnak törvényt ha binten be tellyeffethetnenkis, mind az által, mint hogy Istentől az jo czelekedetekre teremtettünk, mint az Ephesumbeliekhez irth ^{1.2} második rész bizonitya; kötelesek vagyunk rea, sőt ugyan tartozunkis megh czelekedni, à mint irvais vagyon, ⁸ nyolczad részben az Romabeliekhez: Adossak vagyunk nem az testnek, hogy test bérént járnank. Mint ez világhi emberek közöttis, ha binten meg fizetis az adófs mégis nem kerkedhetik azzal, hogy az ő adósfágának meg adásával, az ő Creditoranak à kinek adófs vólt, minden lofágát megh érdemlette vólna, hólot csak az köteles adósfágból szabadositotta

ta fel magát: ezenképpen mijs, ha mindent megh czelekedhetnenk, és tellyeffethetnenkis valami paranczolja vagyon, ugyis az Menyorbágnak bóldogfágát, és az örök életnek örökösfeget nem érdemelhetnénk. Sőt inkább, Christus Vrunknak tanétáfa bérént, ezt kellettnek mondánunk mint meg vagyon b. Luc. Luc. katsnak tizenhetedik részében: Ha bontalan bólgak vagyunk, à mivel tartoztunk csak azt czelekedtük.

Harmadik oka, mellyért nem akaria Isten, az embereknek czelekedeteket igaz megh igazoláseért és az örök életnek érdeméjért be venni, ez, hogy csak egy emberis azzal ne dűczekedhesek, mint bint Pális az Ephesumbeli.

L 3

beli.

86.

2. beliekhez második részében ta-
nit. Mert, hogy ha az meg iga-
zulas, és az v̄dvösség, az mi cze-
lekedetinknek érdemiből lenne-
nek, volna meltan az emberek-
nek mivel diczekedhetnek, Sz.
Pálnak mondasá szerént, mint
4. meg vagyon az Romabeliekhez
negyedik részében, hól ecképen
ból? Ha Abraham az czelekedet-
ek által igazolt meg, vagyon
mivel, dűczedhetik, de nem
az Isten elöt.

2r, 15. Mert az Chorintusbeliekhez
eléször irt Sz. Pál lévelenek tizen-
ötödik részében mint meg va-
gyon, noha Istennek kegyelmé-
ből vagyunk, az miyk vagyunk,
és minden jotis, valamit czele-
kedünk, az Isten kegyelme álkól-
mazzattya bennünk, mint s̄ent
Ianos.

Ianos harmad részében bizonit. Ioha: 3.
tya. Mind az által mijs, uyjon-
nan s̄ülettettek léven, s̄egestet-
runk ához. Annakokáért, hogy
ne leheffen okunk az dűczed-
deshez, hanem inkább dűczed-
gyünk az Vrban, az az, kegyel-
mességében, és érdemében az Vr
Iesus Christusnak, ki minékünk
igasságunk és életünk, (mint Ie-
remias Prophetanak husonhar-
madik, és s̄ent Ianosnak tizen-
negyedik, részek bizonityak;)
nem czelekedetből, hanem hűt
által, igazet minket ez mi Vrunk
Istenünk, mint s̄ent Pál az Ro-
mabeliekhez harmad részének,
husonyolczadik versébē mond-
gya. Rom: 3.
vers: 2.

Negyedser, czelekesi ezt, az IV.
mi hasznunkért, hogy annival bi-

L 4 zon-

Rom. 4.

zonyosbak lehetnék az nekünk ígértetett örök életben, mint ſent Pál mondgya az Romabeliekhez irt negyedik részében? Hitből ſál az örököſſég, hogy az kegyelem mellet mennyen, azért, hogy erős légyen az ígélet. Mert, ha menne ſecundum conditionem impletæ legis, az törvének bé tellyefitével, ſoha vdvöſſégünkben bizonyosak nem lehetnék: mint hogy az törvént nemis tellyefítheti ſenkiis bé. Hogy annakokáért az örök életnek ígéleti nálunk bizonyos és erős, nem az törvényből, hanem hűtből adatik, mely hűt, erős reménſéggel, egyedöl, csak az Vr Christus hoz ragaszkodik.

Ezokáért, a mint az Szentek közöl,

közöl, ugy egyeb Iſtenfelő emberek közölis, nem merte ſenki halála oráján, az tulaydon czelekedetivel magat biztatni és batoritani: mint ſent Agoston, és ſ. Bernárt Doctorokból. &c. meg tetzik. (Huc pertinent quaestiones Anshelmi morituris propositæ. Exam. Conc. Trid: par. 1. fol. 143.)

Annakokáért ezt az igazuláſról való Tudománt, igen igaz és tökelletes hittel megtarczuk.

Kire ſegellyen az Attya, Fiu és ſent Lélek Iſten,
AMEN.

